

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

februar 2025. godine

Bilten broj 2/2025

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	3
TS neće učestvovati u radu Radne grupe za poboljšanje izbornih uslova	3
Nova Vučićeva najava borbe protiv korupcije i šta ona uopšte može da znači	3
Ozbiljne sumnje u rad tužilaštva	6
Epidemija ukinuta, nabavke i dalje tajne	7
Razni državni organi dobijali novac iz USAID, nepoznato šta je navelo tužilaštvo da vrši provere u NVO	8
Saopštenja.....	9
Reakcija NKEU povodom akcije zastrašivanja organizacija civilnog društva	9
Konferencije	10
TS predstavila CPI 2024 - Srbija nastavlja da pada.....	10
Mediji	13
Dokumenta koja i dalje nisu objavljena: Kako od predračunskih 3,5 do 16 miliona evra	13

Aktivnosti

U februaru smo, pored ostalog, predstavili rezultate najvažnijeg globalnog rangiranja zemalja po Indeksu percepcije korupcije (CPI). Više detalja u poglavlju „Konferencije“.

Jedan [nedeljni bilten](#) globalne organizacije Transparency International u februaru je bio posvećen antikorupcijskim protestima u Srbiji.

Transparentnost Srbija je 3. februara obavestila nadležni skupštinski odbor da dalje neće učestvovati u radu Radne grupe za unapređenje izbornih uslova. Opširnije u poglavlju „Pod lupom“.

Predstavnici Transparentnosti Srbija sastali su se 5. februara sa delegacijom Međunarodnog monetarnog fonda koja je boravila u Srbiji.

Zlata Đorđević učestvovala je na treningu za trenere na temu budžetskog procesa, na poziv Međunarodnog budžetskog partnerstva (IBP), globalne organizacije koja sprovodi istraživanje Indeksi otvorenosti budžeta u 120 zemalja. Trening je održan od 24. do 28. februara u Kigaliju, kao deo radionice za predstavnike civilnog društva u Ruandi. Ova obuka obuhvatila je razumevanje budžetskog procesa uključujući ključne aktere i njihove uloge i odgovornosti, mogućnosti da se interveniše u svakoj fazi budžetskog ciklusa po relevantnim pitanjima, pregled različitih analitičkih metoda i metoda zastupanja koje imaju organizacije civilnog društva, osnovne analitičke alate za rad sa dostupnim informacijama o budžetu i razumevanje efekata budžeta na različite zajednice/sektore. Posebno je bilo reči o razlozima i koristima budžetske transparentnosti i strategijama kojima može da se doprinese da budžetske prakse, procesi i politike budu transparentni.

Antikorupcijsko savetovalište TS (ALAC) radilo je i tokom februara. Sve informacije o mogućim slučajevima korupcije građani mogu prijaviti, odnosno dobiti potrebna obaveštenja, na broj 069 1978 158 ili putem mejla ts@transparentnost.org.rs.

U februaru smo imali 280 objavljenih vesti o našim aktivnostima ili izjava predstavnika TS.

Na sajt TS, u segmentu „Inicijative i analize“, postavili smo nekoliko novih [analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora. Među njima je [inicijativa](#) Agenciji za sprečavanje korupcije da utvrdi da li je bilo kršenja zakona u vezi sa organizacijom skupa i nastupom državnog funkcionera Aleksandra Vučića na skupu održanom u Sremskoj Mitrovici 15. februara.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu

Pod lupom

TS neće učestvovati u radu Radne grupe za poboljšanje izbornih uslova

5. februara 2025.

Transparentnost Srbija obavestila je nadležni skupštinski odbor da dalje neće učestvovati u radu Radne grupe za unapređenje izbornih uslova.

U dopisu podnetom Odboru za ustavna pitanja i zakonodavstvo, koji je formirao radnu grupu, TS je ukazala na povrede procedura od strane odbora i ozbiljne posledice takvog postupanja za reformu izbornih uslova u skladu sa preporuka ODIHR-a.

Odbor je, pored ostalog, uskratio mogućnost zainteresovanoj javnosti da dostavi pisane komentare i da dobije priliku da ih obrazloži iako se sam obavezao da će to učiniti. Javno slušanje u parlamentu je, naime, zakazano u petak za ponedeljak, a poziv zainteresovanoj javnosti nije ni objavljen. S druge strane, ključna ODIHR-ova preporuka u vezi sa unapređenjem izbornih uslova bila je upravo ta da se propisi menjaju "na inkluzivan i transparentan način".

TS je dala značajan doprinos radu grupe, kroz konkretne i obrazložene predloge izmena Zakona o sprečavanju korupcije, Zakona o finansiranju političkih aktivnosti i Kriivičnog zakonika. O ovim predlozima Radna grupa nije odlučivala jer je prioritet bilo stvaranje uslova za reviziju biračkog spiska, čemu je bilo posvećeno pomenuto javno slušanje od 27. januara.

U Radnoj grupi bili su predstavnici poslaničkih grupa vlasti, dela opozicije i tri organizacije civilnog društva - CESID-a, CRTE i TS. TS su predstavljali Nemanja Nenadić, kao član i Robert Sepi, kao zamenik člana. Nenadić je, istovremeno, bio predsedavajući radnoj grupi.

Ceo dopis možete preuzeti sa sajta TS, iz rubrike [Inicijative i analize](#).

Nova Vučićeva najava borbe protiv korupcije i šta ona uopšte može da znači

9. februara 2025.

Ono što su građani Srbije imali prilike da čuju pred novu godinu od predsednika države nesumnjivo je bio potez namenjen političkom marketingu i reakcija na zahuktale antikorupcijske proteste. Kada se taj očigledni deo stavi po strani, ostaje pitanje da li je najava imala i neki sadržaj i kako bi se tačno najava sprovela.

Za one koji su zaboravili u obilju potonjih specijalnih obraćanja, predsednik Vučić (gotovo je suviše isticati, za to pitanje nenadležni), najavio da će do „31. marta građani moći da vide konkretne poteze i najžešću borbu protiv korupcije, uključujući i protiv onih koji su na vlasti“. U nekim od izjava tih dana je najavljeno da bi prvi rezultati mogli da budu vidljivi već od 27.1.

Da je reč o najavi akcije koja ima političko-promotivni kapacitet, jasno je i zbog toga što je ona došla „u paketu“ sa još jednom – o formiranju „Narodnog pokreta za Srbiju“. Slično kao i pre dve godine, kada je najavljena slična ideja, i sada su je svi listom tumačili kao pokušaj „rebrandiranja“ vladajuće Srpske napredne stranke, uz formalizaciju saradnje sa strankama koje i inače nastupaju na zajedničkoj listi, uz ponekog ranije politički neeksponiranog sportistu, umetnika ili profesora.

Pre dve godine, Vučić je kampanju započeo i vodio, organizujući mitinge u svojstvu predsednika Republike. SNS i druge bliske stranke su organizovano dovodile posetioce takvih skupova, neki od njih su održani u javnim prostorima.

Na pitanje ko je taj prostor zakupio Transparentnost Srbija je dobijala komične odgovore – npr. da nikakvog iznajmljivanja nije bilo, jer je predsednik, eto, posetio Vranje i tom prilikom je „obilazio Sportsku halu“.

Agencija za sprečavanje korupcije nije ništa učinila po inicijativi da ispita finansiranje organizacije događaja, ni kada su održavani, ni naknadno, kada je kontrolisala godišnje finansijske izveštaje stranaka.

Vučić za RTS: Široka borba protiv korupcije, novi pokret od sredine marta; studenti pametniji od onih koji im nameću trikove

Predsednik Srbije Aleksandar Vučić rekao je u emisiji „Četvrtkom u 9“ da kao najgori problema svih velika geografske probleme koji utiču na Srbiju, i rešavanje svedenja sankcija RTS-a. Ili ma je još gore? Predsednik najavljuje da će do 31. marta sledeća godina građani moći da vide konkretno postupak i najžešću borbu protiv korupcije, uključujući i protiv onih koji su na vlasti. Govoreći o preuzimanju studentske Vučić kaže da misli (kao veći energiji) i član koji treba politovati. Pokazali su da su pametniji od onih koji im nameću svoje političke trikove, rekao je predsednik Srbije.

Ništa manje očekivano, Agencija nije našla ništa sporno ni u krajnje zamagljenom svojstvu u kojem je Vučić nastupao, govoreći čas stvari koje bi možda mogle da budu stvar obraćanja predsednika države, a čas one koje se tiču novog pokreta i sadašnje stranke.

Sada je stvar počela za nijansu drugačije – miting u Jagodini je zvanično najavljen kao stranački. Nakon njega je nastavak ipak bio nešto drugačiji, pa ovih dana gledamo organizovane susrete predsednika Republike sa građanima. A te građane, bilo da su namerno probrani da stvore takav utisak ili da su slučajno dobili priliku da baš tako kažu, tišti ponašanje „lokalnih moćnika“.

Pošto je Vučić, kako pokazuju sva relevantna istraživanja, značajno popularniji od svoje stranke, nekakva „borba protiv korupcije“ koja bi pogodila nepopularne kadrove se čini kao veoma dobrodošla za „pročišćeni“ Pokret. Još bolji signal značaja koji građani pridaju borbi protiv korupcije pružaju mnogobrojni građani čak i u varošicama, koji su izašli na ulice u znak podrške studentskim zahtevima.

Kako sada stvari stoje, a veoma brzo se menjaju, veliko je pitanje da li bi najavljena akcija borbe protiv korupcije, ukoliko bi bila usmerena na

lokalni nivo, ili čak ako bi obuhvatila i ponekog (bivšeg) ministra, bila dovoljna da donese mir vlastima i omogući im povratak u redovan model ponašanja. Umesto sagledavanja nepredvidljivog, vreme je da vidimo šta bi najavljena borba protiv korupcije uopšte mogla da bude.

Za početak, nameću se paralele sa nečim što se dešavalo u periodu 2012-2014. Pored nekoliko drugih faktora, najava borbe protiv korupcije bila je jedan od glavnih aduta za dolazak SNS na vlasti, a još više za njeno učvršćenje, nakon perioda trijumvirata sa SPS i URS, 2012-2014, kao i u periodu preuzimanja vlasti u Beogradu, Vojvodini i svim drugim opštinama (uglavnom do 2016). Na početku su postojala obećanja za donošenje zakona, poput onog o javnim nabavkama, obećavano je ispitivanje nekih konkretnih slučajeva (npr. u vezi sa 24 izveštaja Saveta za borbu protiv korupcije), da bi se vremenom poruke svele na gole slogane i izrabljivanje do iznemoglosti raznih afera prethodne političke garniture u javnim nastupima. Gromoglasno je, pored uređivanja nabavki, najavljeno usvajanje Zakona o zaštiti uzbunjivača, Zakona o utvrđivanju porekla imovine i Strategije za borbu protiv korupcije. Istraživanja pokazuju da se najveći skok poverenja u poteze vlasti po ovom pitanju dogodio posle hapšenja Miroslava Miškovića.

Rezultati su više nego mršavi, ali su informacije o tome, nakon postepenog zatvaranja medijske scene, postale dostupne znatno manjem broju građana. Antikorupcijske odredbe u Zakonu o javnim nabavkama su 2020. oslabljene, ali se ni takav zakon ne primenjuje na većinu velikih projekata; izveštaje Saveta nakon 2012, Vlada Srbije ignoriše; državni organi ne vode čak ni evidenciju o tome u koliko slučajeva su

uzbunjivači prijavili korupciju, i šta je po tome urađeno; ispitivanje porekla imovine, nije ni ustrojeno tako da ima fokus na moguće učesnike u korupciji, pa izostanak rezultata ne čudi; Strategija iz 2013. nije sprovedena, ali o tome Skupština nije ni raspravljala. Na sve to, ovih dana čujemo da Srbija po odluci arbitraže mora da plati odštetu Miškovićevim firmama.

Na početku svoje vlasti, kada je bio „prvi potpredsednik Vlade“, Vučić je ujedno imao neka formalna zaduženja za borbu protiv korupcije, a kako se tih godina moglo čuti, istrage su vođene pod okriljem državnih struktura nadležnih za zaštitu bezbednosti, a ne „redovnih“ policijskih i tužilačkih. Kasnije je taj koncept, koji nikad nije kodifikovan, napušten. Promovisana je (u primeni od marta 2018). nova struktura koja prepoznaje samo javna tužilaštva (za organizovani kriminal, četiri posebna odeljenja za suzbijanje korupcije pri višim javnim tužilaštvima), policijske jedinice i sudove. Formalno, niko iz izvršne vlasti nije ovlašćen da predvodi borbu protiv korupcije.

To ne znači da Vlada nema šta da uradi po tom pitanju, ali je tu reč o prevenciji. Ekspozei premijera su vremenom postajali sve „tanji“ kada je reč o ovom pitanju, da bi, kako je predstavljeno prošle godine u brznoj reakciji koalicije prEUgovor, Miloš Vučević, umesto bilo kakvog plana borbe protiv korupcije, izlistao statistiku hapšenja za pojedina krivična dela iz prethodnih godina. Nije pomenuo čak ni ono što je bez bojazni mogao da učini, da će Vlada usvojiti novu antikorupcijsku strategiju i akcioni plan, što je neprimetno učinjeno u julu i decembru 2024.

Kad se zna da je za borbu protiv korupcije nadležno tužilaštvo, ne zna se šta bi bilo gore –

da se Vučićeva namera ostvari ili da se ne ostvari. Ako bi zaista javni tužioci, „do 31. marta 2025“, pokrenuli veliki broj optužnica, neko bi mogao da pomisli da oni to čine da bi ispunili predsednikovu najavu i da su sve te slučajeve već imali negde „po fijokama“, da njihova ustavom garantovana samostalnost ne znači ništa. S druge strane, možda bi time bila zadovoljna domaća javnost, a u izveštaju Evropske komisije bi na jesen mogao da bude zabeležen „izvestan napredak“ u borbi protiv korupcije. Naime, jedna od stvari koja se tamo prati jeste statistika optuženja i presuda. Ono što bi mnogo više vredelo pratiti jeste da li su objavljene i argumentovane sumnje na korupciju tužioci uopšte ispitivali u svim slučajevima kada su postojale.

U želji da saznamo da li se, kojim slučajem, najava može povezati sa nekim uputstvima koja su tužilaštva oficijelno dobila od svojih pretpostavljenih, Transparentnost im se obratila, ali je odgovor odričan. Ostaje da se nagađa da li je drugi državni organ, policija, dobila instrukcije da poveća broj prijava za koruptivna krivična dela i kakav će biti ishod.

Nemanja Nenadić za Radar.rs.

Ozbiljne sumnje u rad tužilaštva

11. februara 2025.

Vest da je uhapšen nekadašnji v.d. direktora EPS, Milorad Grčić, i to zbog zloupotreba koje mu tužilaštvo stavlja na teret da je počinio u doba dok je upravljao tim preduzećem (do 2022.) baca ozbiljnu senku na samostalnost VJT u Beogradu. Okolnost da se vest pojavila nekoliko meseci nakon što je predsednik države najavio borbu protiv korupcije, a juče praktično najavio današnju akciju, ukazuje u najmanju ruku na to

da tužilaštvo dostavlja informacije o planiranim istragama državnim organima van svoje hijerarhije, a u najgorem slučaju da o hapšenjima i pokretanju istražnih radnji odlučuje politički vrh. Takvo postupanje je najveći ustupak koji zvaničnici mogli da učine osumnjičenima za korupciju, jer oni, nakon takvih najava, s pravom mogu da tvrde da se protiv njih vodi politički motivisani postupak, čak i kada su očigledno krivi.

Za sada je nejasno da li postoje neka nova saznanja VJT u Beogradu o Grčićevim zloupotrebama koja tom tužilaštvu nisu bila poznata tokom svih ovih godina. Ono što je, međutim, poznato, jeste da je to isto tužilaštvo 28. februara 2023. propustilo da Grčića goni po najočiglednijem osnovu – da se gotovo pet godina lažno predstavljao kao vršilac direktora najvećeg preduzeća u državnom vlasništvu, da je po tom osnovu donosio odluke i zaključivao ugovore, iako mu je po sili zakona prestao mandat. Prijavu protiv njega po tom osnovu, za krivično delo „nesavestan rad u službi“ podnela je 2021. tadašnja ministarka energetike Zorana Mihajlović. VJT je po zahtevu za pristup informacijama dostavio Transparentnosti Srbije informaciju o odbačaju koja nije dalje obrazložena, a kojoj tužilaštvo tvrdi da povodom te prijave nema osnova za gonjenje „za bilo koje krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti“.

- [Krivična prijava 27.5.2021. - Više javno tužilaštvo u Beogradu](#)
- [Zahtev - VJT POSK - EPS](#) (februar 2023)
- [Odgovor VJT - krivična prijava EPS](#) (mart 2023)

Epidemija ukinuta, nabavke i dalje tajne

16. februara 2025.

Posle pet godina, [naredbom](#) Ministra zdravlja 14. februara 2025. proglašen je prestanak epidemije COVID-19.

Prošlo je tri godine od kada je Poverenik [poništio](#) rešenje Republičkog fonda zdravstvenom osiguranja u kojem je pristup informacijama o COVID-19 nabavkama odbijen samo uz pozivanje na to da je Vlada Srbije sve te podatke označila kao „državnu tajnu“ ili „strogo poverljivo“, a bez sagledavanja neophodnosti da se uskrate sve tražene informacije.

Zaključak Vlade Srbije SP 05 broj:00-96/2020-1 od 15. marta 2020. godine, na koji se RFZO pozvao, navodno je predvideo sledeće: „podaci koji se odnose na sve nabavke lekova, testova, medicinskih sredstava, zaštitne lične opreme i drugih neophodnih sredstava i opreme radi lečenja obolelih od bolesti, u toku trajanja proglašenja bolesti COVID-19, izazvane virusom SARS-CoV-2, čije je sprečavanje i suzbijanje od interesa za Republiku Srbiju, označeni oznakom stepena tajnosti „STROGO POVERLJIVO“.

Kažemo „navodno“, jer zaključak Vlada takođe nije objavila, a [zahteve](#) za njegovo dostavljanje je ignorisala.

Predsednica Vlade Srbije koja je donela ovaj zaključak je 2. juna 2020. [najavila](#) je da će podaci o nabavkama biti dostupni kad se pandemija okonča: „Mislim da je važno da završimo čitavu borbu i onda damo sve izveštaje i budemo u potpunosti transparentni. Nema tu ništa što mi krijemo.“

Proglašen prestanak epidemije kovida-19 na teritoriji Srbije

WEST | Autor: 33 Beograd | 16. Feb 2025, 11:11 | 44 komentara

Na osnovu člana 50, stao 4. Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti i člana 15, stao 3. Zakona o državnoj upravi, ministar zdravlja donosi je naredbu o proglašenju prestanka epidemije zarazne bolesti kovid - 19.

Transparentnost Srbija je, u doba dok je epidemija zaista trajala, [ukazivala](#) na to da Zakon o javnim nabavkama dopušta mogućnost da se bez ikakve procedure izvrše nabavke neophodne radi zaštite života ljudi, ali da ne predviđa mogućnost da podaci o tim nabavkama (šta je kupljeno, od koga, koliko je plaćeno) budu tajni. Naprotiv, postojala je obaveza da se i kod izuzetih nabavki obezbedi ostvarivanje zakonskih načela (transparentnost, konkurencija, ekonomičnost...), u meri u kojoj je to moguće. Ni novi Zakon o javnim nabavkama, koji je počeo da se primenjuje u drugoj polovini 2020, ne predviđa mogućnost da se nabavke koje se ne tiču odbrane i bezbednosti proglose u potpunosti za tajne.

U bezbrojnim izjavama, zvaničnici su iznosili podatke o broju kupljenih respiratora, maski, vakcina i druge opreme, a visina ukupnih troškova se može procenjivati na osnovu finansijskih izveštaja RFZO i drugih institucija. Međutim, verodostojnost svih tih izjava se ne može proveriti dok ne budu objavljeni dokumenti o nabavkama.

Zato je neophodno da Vlada Srbije ukine zaključak kojim je određena poverljivost podataka o nabavkama i da sama objavi te podatke ili naloži RFZO i drugim institucijama da to učine. Nakon toga bi trebalo utvrditi zakonitost odluke Vlade kojim su COVID nabavke proglašene za tajne, i sprovesti temeljnu analizu, kako bi se utvrdilo da li su se državni organi valjano starali o javnim resursima, u meri u kojoj su to dopuštale prilike tokom prvih meseci pandemije.

Razni državni organi dobijali novac iz USAID, nepoznato šta je navelo tužilaštvo da vrši provere u NVO

26. februara 2025.

Nepoznato je šta je dovelo tužilaštvo do zaključka da upravo treba da vrši provere u CRTI, Građanskim inicijativama, Tragu i drugim organizacijama, rekao je Nemanja Nenadić iz Transparentnosti Srbija i podsetio da "svi znaju da su razni državni organi dobijali sredstva iz američkih fondova".

„Ono što je ovde činjenica je da je tužilaštvo ukazalo da proverava navode američke administracije, a onda se vidi da će oni tek da zatraže dodatne podatke iz Amerike. Bilo bi logično da su stvari obrnute, da je američka administracija, ako misli da je bilo nekih nepravilnosti u raspolaganju njihovim sredstvima u Srbiji, ili bilo kojoj drugoj zemlji, ukazala nacionalnim organima, poput tužilaštva u Srbiji, šta je to što bi trebalo dodatno prikupiti od informacija“, rekao je Nenadić za N1.

"Ovde smo videli da je slučaj obrnut, da su organizacije, koje su predmet provere, izdvojene a nisu saopšteni jasni razlozi zašto se kod njih vrše provere a ne negde druge. Na primer svi znaju da su državni organi takođe dobijali sredstva iz američkih fondova i ono što je nepoznato je šta je dovelo tužilaštvo do zaključka da provere treba da vrše u ovim organizacijama".

Nenadić je rekao i da svi donatori zatevaju izveštaje o trošenju sredstava, mnogi zahtevaju revizorske izveštaje, i onda proveravaju da li je sve potrošeno u skladu sa njihovim pravilima. "To je uobičajena procedura i ako sve nije u redu donator traži da se deo novca vrati", dodao je.

Saopštenja

Reakcija NKEU povodom akcije zastrašivanja organizacija civilnog društva

26. februara 2025.

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji (NKEU) osuđuje upad naoružanih pripadnika Uprave kriminalističke policije u prostorije pet organizacija civilnog društva među kojima su i članice NKEU bez odgovarajućeg sudskog naloga. Smatramo da je ova akcija, sprovedena na osnovu naredbe Višeg javnog tužilaštva u Beogradu, pod izgovorom provere trošenja sredstava USAID-a, politički motivisana u cilju zastrašivanja i pritiska na organizacije i pojedince koji se kritički odnose prema odlukama i potezima vlasti.

U trenutku kada građani širom Srbije izlaze na ulice zahtevajući poštovanje zakona i odgovornost institucija, ovakve istrage šalju poruku da se umesto zalaganja za uspostavljanje dijaloga, vlast odlučuje za zastrašivanje i pokušaj suzbijanja kritičkog glasa.

Pozivamo Tužilaštvo da hitno objasni šta je zakonski osnov za ovu akciju i jasno obrazloženje o kriterijumima na osnovu kojih su ove organizacije postale predmet istrage, posebno imajući u vidu da javnosti nisu predloženi dokazi da su američke vlasti ovu istragu zatražile ili inicirale.

Takođe, podsećamo da se Nacionalni konvent o Evropskoj uniji (NKEU) već oglašavao protiv javnog targetiranja organizacija i pojedinih članica NKEU koje su sada obuhvaćene ovom akcijom.

Selektivne i politički motivisane istrage protiv civilnog društva predstavljaju ozbiljan udarac osnovnim građanskim pravima i slobodama, urušavaju vladavinu prava i u potpunosti su suprotne evropskim vrednostima, čime se dovodi u pitanje dalja evropska perspektiva Srbije.

Stoga, mi, dole potpisane članice NKEU, stojimo solidarno uz organizacije Građanske inicijative, CRTA, Centar za praktičnu politiku, Trag fondaciju i Krovnu organizaciju mladih Srbije (KOMS) i izražavamo punu podršku njihovim aktivnostima za izgradnju boljeg i pravednijeg društva koje počiva na temeljnim evropskim principima.

Spisak članica NKEU – potpisnica saopštenja [na sajtu TS](#).

Konferencije

TS predstavila CPI 2024 - Srbija nastavlja da pada

11. februar 2025.

Srbija je, osmu godinu zaredom, nastavila pad na najznačajnijem globalnom rangiranju zemalja po percepciji korupcije u javnom sektoru. U rangiranju za 2024. godinu indeks je 35, a Srbija je na 105. poziciji, što je najlošije od 2012, otkako se primenjuje sadašnja metodologija rangiranja, saopštila je na predavljanju Indeksa percepcije korupcije CPI 2024 izvršna direktorka TS Bojana Medenica.

Prema rezultatima globalne mreže Transparency International, Srbija ima za jedan poen lošiji indeks i za jedno mesto lošiju poziciju nego prethodne godine. Rangirano je 180 zemalja i teritorija, na skali gde je mogući raspon ocena od 0 do 100, dok se u praksi kreće između 8 (Južni Sudan) i 90 (Danska).

Programski direktor Transparentnost Srbija Nemanja Nenadić izjavio je na predavljanju CPI 2024 da borba protiv korupcije nije prioritet ni izvršne ni zakonodavne vlasti u Srbiji. On je na predavljanju Indeksa percepcije korupcije za 2024. godinu kazao da su u velikoj meri preporuke za borbu protiv korupcije koje se daju Srbiji godinama iste, ali da se stanje ne menja.

Govoreći o razlozima loših rezultata Srbije na listi Indeksa percepcije korupcije, on je naveo da je dovoljno pogledati ekspozure premjera u ostavci Miloša Vučevića koji je umesto plana šta će Vlada Srbije uraditi po pitanju borbe protiv korupcije, naveo samo niz podataka o ranijim hapšenjima po pitanju koruptivnih radnji i poneki slogan o nastavku nulte tolerancije u borbi protiv korupcije, ali bez konkretnog sadržaja.

Nenadić je istakao da Transparentnost Srbija kao najveću prepreku za efikasnije suzbijanje korupcije u Srbiji vidi neadekvatan rad tužilaštva.

"Tužiocima ne ispituju proaktivno slučajeve korupcije, čak i u slučajevima kada imaju dovoljno materijala, na šta ukazujemo nekoliko godina. Trebaju nam tužiocima koji će reagovati brzo, adekvatno i baviti se svim javno iznetim i dokumentovanim sumnjama", rekao je Nenadić.

Dodao je da su listi glavnih preporuka, pored proaktivnog tužilaštva, nalaze i institucije koje rade svoj posao, kao i transparentni procesi ugovaranja i donošenja odluka.

On je naveo i da bi EU u podsticanju antikorpcijskih reformi u Srbiji trebalo da promeni način praćenja.

"Napredak u borbi protiv korupcije se meri ako je povećan broj optužnica i presuda za slučajeve korupcije,

ali bi za Srbiju pravo rešenje bilo da se prati i da li postoji dokumentovanje sumnji na korupciju, pogotovo ako su uključeni visoki zvaničnici, a da tužilaštvo nije preduzelo istražne radnje", objasnio je Nenadić.

Dodao je da se kao preporuka ponavlja i to što nema sistemskog praćenja šta se radi po pitanju uzbunjivača, odnosno šta se preduzima po njihovim prijavama. "To obeshrabruje veći broj građana da se koriste tim mehanizmom borbe protiv korupcije", kazao je on.

Nenadić je kazao i da se nastavlja praksa da se otvoreno krše postojeća antikorupcijska pravila kada su u pitanju javna preduzeća i javna uprava. "Javni resursi i dalje nisu zaštićeni, a proces odlučivanja se ne odvija u onim institucijama koje su za to nadležne", rekao je on.

Podsetio je da je predsednik Srbije Aleksandar Vučić pre par meseci najavio veliki broj postupaka u borbi protiv korupcije do kraja marta, ocenivši to kao loše, jer nije nadležan da se bavi takvim pitanjima i da najavljuje krivične istrage. "Bilo bi loše i da su javni tužioci najavili to, jer bi to značilo da oni i policija imaju u fiokama materijal za krivično gonjenje, a da iz nekog razloga ništa nije preduzimano", kazao je Nenadić.

Istakao je da borba protiv korupcije nije ad hok stvar. "Srbija ima institucionalizovanu strukturu organa koji imaju zadatak da otkrivaju. To su tužilaštvo – četiri viša i Tužilaštvo za organizovani kriminal i nema nikakvog opravdanja da se u takvoj organizacionoj strukturi borba protiv korupcije odvija u nekakvim kampanjama", rekao je Nenadić.

Dodao je da kada je reč o političkoj korupciji nema značajnih promena u odnosu na prethodnu godinu, "iako su neke morale da se dese u kontekstu preporuka ODIHR-a i GRECO-a". "Trebalo je da se dese promene koje se odnose na lobiranje, da ono bude u potpunosti osvetljeno, ali ništa nije učinjeno. Trebalo je da se obuhvate i oni neformalni pokušaji uticaja na donošenje propisa", kazao je Nenadić.

Naveo je da je bilo i preporuka koje idu u pravcu smanjivanja mogućnosti za zloupotrebu administrativnih resursa, odnosno funkcionerske kampanje.

"Trebalo bi dopuniti i Strategiju za borbu protiv korupcije, ali i usvojiti Akcioni plan za period od 2026. do 2028. godine", kazao je Nenadić. Prema njegovim rečima, Vlada Srbije trebalo bi da neizostavno postupa po zahtevima za pristup informacijama od javnog značaja, a ne da ih odbija "iz najnemogućijih razloga", kao i da objavljuje dokumenta u otvorenom formatu.

Nenadić je kao primer naveo Sloveniju koja više od 20 godina ima portal na kome može da se vidi svaki evro koji je potrošen, kome je dat, za koju namenu i izvor sredstava. "Srbija to može takđe da napravi jer raspolaže takvim bazama podataka, ali takve podatke ne objavljuje", kazao je on.

Smatra i da javna preduzeća i ona u državnim vlasništvu treba da se objavljuju više dokumenata o svom radu. Potrebno je i da se, kako je dodao, znatno veći broj postupaka javnih nabavki podvrgne nadzoru od strane Kancelarije za javne nabavke, budžetske inspekcije, Komisije za zaštitu konkurencija.

"Bitno je da se kod infrastrukturnih projekata od javnog značaja zna na osnovu čega se donose odluke, a ne kao što imamo situaciju u Programu ekonomskih reformi, koje je donelo Ministarstvo finansija, da se kaže kako se projekti sprovode u okviru Programa 'Skok u budućnost - Srbija 2027', a kad smo se obratili Vladi Srbije dobili smo odgovor da taj program ne postoji. Tako imamo reforme koje se sprovode na osnovi programa koji ne postoji, bez mogućnosti učešća građana da utiču na to kakve će se odluke doneti, kakvi će biti prioriteti", rekao je Nenadić.

Na pitanje u kojoj meri je pad nadstrešnice na železničkoj stanici u Novom Sadu uticao na rezultat Indeksa percepcije korupcije, Nenadić je kazao da na takve indekse vrlo malo ili ni malo ne utiču pojedinačni događaji, kao i da je to razlika između istraživanja indeksa te vrste i istraživanje javnog mnjenja koja se rade među građanima.

"Indeks percepcije korupcije se vrlo sporo menja. Imali smo deceniju stagnaciju i sad imamo trend pada, vrlo je primetno da se, bilo koji konkretan događaj, ne odražava na taj način. Nadamo se da će se skor popraviti, kao rezultat nekih sistemskih mera, nekih sistemskih unapređenja, uverljivih mera od strane vlasti", kazao je on. Dodao je da je reakcija vlasti po pitanju transparentnosti u vezi sa padom nadstrešnice bila je objavljivanje dela dokumenata u vezi sa rekonstrukcijom, ali je istakao da bitni finansijski podaci u vezi sa tim projekto i dalje nedostaju.

"Kao adekvatna reakcija Vlade Srbije izostala je promena generalne prakse, nedovoljne transparentnosti i pri samom odabiru partnera države, ali i u vezi sa realizacijom tih ugovora. Mi smo videli da je objavljen veliki broj dokumenata, ali nismo videli da je promenjena praksa u vezi sa svim drugim mnogobrojnim projektima na koje Srbija troši milijarde evra", kazao je Nenadić.

Izvršna direktorka Transparentnost Srbija Bojana Medenica je kazala da ni jedno od izvornih istraživanja ne obuhvata period novembar 2024. godine. "Nažalost, ekspertima i poslovnim ljudima koji su odgovarali na pitanja taj momenat nije bio uključen, sa sigurnošću možemo da kažemo, da tragedija u Novom Sadu nije mogla da utiče na mišljenja, ali ne znači da reakcija neće iduće godine biti", kazala je ona.

Inače, nedavno usvojenom Strategijom za borbu protiv korupcije Vlada je predvidela da Indeks percepcije korupcije, kao pokazatelj uticaja dostizanja opšteg cilja Strategije, poraste sa 36 iz 2023. godine na 43 do 2028. godine. Reč je, inače, o globalnom proseku, od kojeg Srbija sada zaostaje osam poena. Prosečna ocena na evropskom kontinentu je 56, a među članicama EU 62.

Od zemalja regiona samo je Bosna i Hercegovina lošije ocenjena, sa indeksom 33, dok je najveći porast indeksa zabeležila Albanija, sa kojom je Srbija pre dve godine delila poziciju, a sada ima indeks 42.

Pogledajte snimak konferencije [na Youtube kanalu TS](#).

Svi materijali o CPI 2024 dostupni su [na sajtu TS](#).

Mediji

Dokumenta koja i dalje nisu objavljena: Kako od predračunskih 3,5 do 16 miliona evra

N1, 2. februara 2025.

"Izostavljena je tabela cena iz koje bi se moglo videti na koliko se Vlada Srbije obavezala da plati za pojedine deonice pruge i rekonstrukciju pojedinih staničnih zgrada. Sve i da je objavljena, ostala bi dilema zbog čega se obavezala da plati baš toliko. Za sam Novi Sad, CIP je prema predračunu troškova predvideo 3,5 miliona evra, a ministar Vesić i predsednik Vučić su naveli da je plaćeno gotovo 16 miliona. Nema traga da je Vlada vodila računa o obavezi javnosti izbora podizvođača", navodi za N1 Nemanja Nenadić, programski direktor organizacije Transparentnosti Srbija.

Iako su do sada tri puta objavljivani, a državni funkcioneri tvrdili da su javnosti dostupni baš svi, u praksi i dalje nedostaju bitni dokumenti koji se tiču radova na železničkoj prugi od Novog Sada do granice sa Mađarskom.

Kako za N1 kaže programski direktor Transparentnosti Srbija (TS) Nemanja Nenadić, dokument koji je veoma bitan, a nije bio izričito naveden u spisku koji je objavio Građevinski fakultet u Beogradu je Aneks 1 ugovora o radovima na prugie. On nije objavljen u celini. U pitanju je dokument broj 196 sa spiska na sajtu Vlade Srbije.

Kako od CIP-ovih 3,5 stiglo do 15,85 miliona evra?

„Izostavljena je tabela cena iz koje bi se moglo videti koliko se Vlada Srbije obavezala da plati za pojedine deonice pruge i rekonstrukciju novosadske i drugih staničnih zgrada“, kaže Nenadić.

On ističe da bi iz tabele cena bi bilo vidljivo na koliko se vlada Srbije, juna 2021. godine obavezala da plati radove na stanici. Ono što se trenutno može videti jeste samo za koliko je ta cena, koja nije poznata, povećana zbog dodatnih radova (aneksi 2-4 ugovora, koji su objavljeni). Kada se govori o stanici u Novom Sadu, ugovoreni su dodatni radovi od blizu tri miliona dolara.

Izostavljena je tabela cena iz koje bi se moglo videti na koliko se Vlada Srbije obavezala da plati za pojedine

„Nedostajući podatak o tome koliko se Vlada sredinom 2021. obavezala da plati za rekonstrukciju stanice u Novom Sadu je naročito bitan u kontekstu onog što jeste objavljeno. Prema predračunu troškova radova iz projekta CIP-a, vrednost radova je procenjena na 3,5 miliona evra.

Ono što je javnosti poznato iz izjava Gorana Vesića i Aleksandra Vučića jeste da je za rekonstrukciju stanične zgrade plaćeno blizu 16 (15,85) miliona evra“, kaže Nenadić.

On podseća da se predračun od 3,5 miliona evra navodi i u projektu CIP-a iz aprila 2021. godine. Njega je na raspolaganju imala i Vlada Srbije pre nego što se obavezala da plati još uvek nepoznatu sumu. „Ako se pođe od pretpostavke da je zaista plaćeno 15,85 miliona evra, i da se od toga skoro tri miliona odnosi na dodatne radove, moglo bi se zaključiti da je prvobitno ugovorena cena bila blizu 13 miliona evra. Da li je stvarno tako, moglo bi da se vidi iz tabele Aneksa 1, koja nije objavljena.

Ukoliko bi te pretpostavke bile tačne, postojala bi veoma velika razlika između predračuna troškova, jedinog koji je do sada objavljen, i obaveze koja je preuzeta aneksom ugovora“, naglašava sagovornik portala N1. Zato je, smatra Nenadić, neophodno da budu objavljeni i drugi dokumenti, koji bi pokazali na osnovu čega je Vlada Srbije procenila, odnosno utvrdila da je ponuda kineskog konzorcijuma realna i da je to cena koju treba platiti.

Zakon ne obavezuje na uslove na osnovu kojih država plaća

„To važi ne samo za rekonstrukciju stanične zgrade u Novom Sadu, već i za sve druge radove na ovom projektu, ali i za sve druge projekte koji su ugovoreni bez sprovođenja javne nabavke“, dodaje Nenadić.

Kada se primenjuje Zakon o javnim nabavkama, naručilac pre raspisivanja mora da izvrši procenu vrednosti, a zatim se na tenderu bira najpovoljnija ponuda. Nenadić kaže da ako nema tendera onda bi morao da postoji drugi mehanizam kroz koji predstavnici države, koji utvrđuju koliko treba da plate, odlučuju da li je ponuda prihvatljiva.

Nažalost takav mehanizam nije preciziran, iako su nabavke pod okriljem međudržavnih sporazuma u kojima je isključena primena Zakona o javnim nabavkama, dominantna praksa za velike infrastrukturne radove. Ipak, postoji dužnost primene opštih načela iz tog zakona i pravila iz internih akata ministarstva građevine i preduzeća Infrastrukture železnice.

Zbog toga je u ovom slučaju teže navesti tačan naziv dokumenta koji nedostaje na spisku onih koji su objavljeni. U svakom slučaju, nesporno je da postoji dužnost ministara i direktora preduzeća u državnom vlasništvu da se staraju o javnim sredstvima, i da prilikom preuzimanja obaveza vode računa o ekonomičnosti trošenja budžeta. Ako su utvrđivali osnovanost cena, o tome bi trebalo da ostane neki pisani trag“, naglašava naš sagovornik.

„Instrukcije“ Kinezima za angažovanje domaćih firmi

Nenadić kaže da je Vlada u poslednjem setu objavljenih dokumenata pod tačkom sa spiska Građevinskog fakulteta „tenderska dokumentacija za izvođače i podizvođače, navela da tenderska dokumentacija ne postoji jer ne postoji ni javna nabavka“.

To, navodi Nenadić jeste tačno, jer se zbog međudržavnog sporazuma Kine i Srbije ne primenjuje Zakon o javnim nabavkama, ali podseća da se Vlada u tom odgovoru ne osvrće na obavezu koja je predviđena ugovorom između Republike Srbije i kineskog konzorcijuma, a to je obaveza da pri izboru podizvođača kineski konzorcijum organizuje neki vid nadmetanja.

„Firme iz Kine su imale obavezu da objave javni poziv za nadmetanje, da ne smeju da ograničavaju konkurenciju i da sam izbor podizvođača da bude javan i transparentan“, navodi Nenadić.

On podseća i da je organizacija Transparentnost Srbije u više navrata pokušavala da pribavi informacije od Ministarstva građevinarstva i JP Infrastruktura Železnica Srbije na koji način su podizvođači izabrani. „Zahtev je bio odbijen jer bi navodno ugrozilo vođenje krivičnog postupka. Informacije o eventualnim javnim pozivima za podizvođače nismo pronašli ni na sajtovima ministarstva građevinarstva i kineskih kompanija“, kaže Nenadić.

„U nekim slučajevima država davala instrukcije kineskom konzorcijumu da angažuje pojedine firme“

On kaže da je moguće da su oni negde bili objavljeni, ali se informacija o tome svakako ne može naći među dokumentima koje je objavila Vlada. Nenadić ukazuje da bi neki od državnih organa Srbije morali da poseduju ove informacije, jer u suprotnom ne bi mogli da utvrde da li je glavni izvođač radova poštovao jednu od ugovornih obaveza. U poslednjem setu dokumenata, Vlada je objavila sve ugovore kineskih kompanija sa podizvođačima. „Nije potpuno jasno da li je Vlada za objavljivanje ovih dokumenata morala da traži saglasnost kineskih kompanija ili podizvođača, niti da li ih je i ranije posedovala ili su pribavljeni sada“, kaže Nenadić. On ističe da je bitno da se utvrdi u kom postupku su birani podizvođači ne samo da bi se utvrdilo da li su poštovane ugovorne obaveze, već i zbog drugog razloga – a to je što se iz pojedinih objavljenih dokumenata može zaključiti da su u nekim situacijama naši državni organi davali instrukcije kineskom konzorcijumu da angažuje pojedine firme. „To se može videti iz pojedinih objavljenih dokumenata pod nazivom „instrukcija“ i nije sasvim jasno po kojem osnovu su one davane. Oni nisu vezani za samu stanicu u Novom Sadu, već za druge radove“, dodaje naš sagovornik.

Transparentnost Srbije smatra da bi bilo veoma loše kada bi se objavljivanje dokumentacije zaustavilo samo na onome što je vezano za rekonstrukciju železničke stanice. U Srbiji se sprovode brojni drugi infrastrukturni projekti, vredni milijarde evra, koji su ugovoreni bez primene Zakona o javnom nabavkama. To su primera radi „Fruškogorski koridor“, „Nacionalni stadion“, projekti u vezi sa izložbom Ekspo 2027 (Expo 2027), Moravski koridor, izgradnja solarnih samobalansirajućih elektrana, Beograd na vodi, a za mnoge od njih Vlada nije objavila ugovore.

„Zbog toga ne treba da čekamo neku novu tragediju ili proteste kako bi se promenila praksa. Docentkinja sa Građevinskog fakulteta je na N1 ukazala na to da je potrebno da pomogne svako u svojoj delatnosti, ceo Univerzitet, jer to nije pitanje samo jedne struke“, zaključio je Nenadić.